Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus

Sisältö

1. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus 2
   1.1. Koulutuksen tarkoitus ja tavoitteet 2
   1.2. Koulutuksen arvoperusta 3
   1.3. Koulutuksen muodostuminen 3

2. Henkilökohtaistaminen 5

3. Koulutuksen suorittaminen ja osaamisen arviointi 7

4. Oppimisen, osallisuuden ja hyvinvoinnin tuki 8

5. Koulutuksen osat 9
   5.1. Laaja-alainen osaaminen 9
   5.2. Jatkosuunnittelutaidot 0–6 osp 10
   5.3. Opiskelu ja oppiminen 0–30 osp 11
   5.4. Itsenäinen elämä ja osallisuus 0–40 osp 13
   5.5. Yhteiskunta ja työelämä 0–30 osp 15
   5.6. Muut valinnaiset koulutuksen osat 0–20 osp 16

   Lähteet 17

LUONNOS

1. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus

Koulutuksen nimi ja lainsäädäntö

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen tutkintoon johtamaton valmentava koulutus. Koulutus järjestetään vaativana erityisenä tukena (531/2017, 65 §). Koulutus antaa sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta (531/2017, 7 §).

Oppivelvollisuuslain mukaan oppivelvollisuutta voi suorittaa perusopetuksen suorittamisen jälkeen ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (1214/2020, 4 §).

Koulutuksen kohderyhmä

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on tarkoitettu erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle, jolla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen (Opetushallitus, 2026).

Koulutuksen tehtävä

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan valmiuksia itsenäiseen elämään, osallisuuteen, yhteiskunnassa toimimiseen ja työhön osallistumiseen sekä tukea koulutuksen jälkeisten ratkaisujen suunnittelua. Koulutuksessa opiskelija saa henkilökohtaisten tavoitteidensa ja valmiuksiensa mukaista opetusta ja ohjausta.

1.1. Koulutuksen tarkoitus ja tavoitteet

Koulutuksen tarkoituksena on vahvistaa opiskelijan osaamista, toimintakykyä, hyvinvointia ja osallisuutta sekä taitoja, joita hän tarvitsee omassa elämässään, yhteisöissään, yhteiskunnassa ja työssä.

Koulutuksen aikana opiskelija tunnistaa vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osallistuu tulevaisuutensa suunnitteluun. Opiskelija tutustuu työhön osallistumisen mahdollisuuksiin ja erilaisiin itsenäiseen elämään, asumiseen, vapaa-aikaan, palveluihin ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyviin ratkaisuihin.

Koulutus tukee opiskelijan mahdollisuuksia tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja, käyttää tarvitsemiaan palveluja sekä toimia yhteisöissään ja yhteiskunnassa.

1.2. Koulutuksen arvoperusta

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen arvoperusta rakentuu ihmisyydelle, jokaiselle kuuluvalle ihmisarvolle ja oikeudelle hyvään elämään. Koulutusta ohjaavat yhdenvertaisuus, tasa-arvo, moninaisuuden kunnioittaminen, yhteisöllisyys, osallisuus, itsemääräämisoikeus ja demokraattinen osallistuminen.

Opiskelija ja osallisuus

Opiskelija kohdataan ainutlaatuisena yksilönä ja oman elämänsä asiantuntijana. Koulutus tukee opiskelijan oppimista, hyvinvointia, osallisuutta ja toimijuutta sekä valmiuksia mahdollisimman itsenäiseen elämään.

Opiskelijalla on yhdenvertainen oikeus opetukseen, ohjaukseen, tukeen ja oppimiseen. Hänellä on oikeus osallistua omaa elämäänsä koskevien asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon omien valmiuksiensa mukaisesti.

Esteettömyys ja saavutettavuus

Oppimisympäristöjen ja koulutuksessa käytettävien palvelujen esteettömyys, saavutettavuus ja turvallisuus edistävät opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua koulutukseen ja toimia yhteisöjen jäseninä.

Kestävä tulevaisuus

Koulutus vahvistaa valmiuksia kestävään elämäntapaan, vastuulliseen toimintaan ja jatkuvaan oppimiseen. Sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen vastuu tukevat hyvinvointia, osallisuutta ja mahdollisuuksia rakentaa omaa tulevaisuutta.

1.3. Koulutuksen muodostuminen

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus muodostuu koulutuksen osista (531/2017, 14 §). Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulutus muodostuu valinnaisista koulutuksen osista (673/2017, 5 §). Opetushallitus määrää koulutuksen perusteet työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle. Perusteissa määrätään koulutuksen osat, niiden laajuus osaamispisteinä, koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi (531/2017, 16 §).

Koulutuksen laajuus ja suoritusaika

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen ja sen osien mitoituksen peruste on osaamispiste. Koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä (531/2017, 11 §).

Koulutuksen suoritusaika on vähintään yksi vuosi (Opetushallitus, 2026) ja enintään kolme vuotta (531/2017, 11 §). Koulutuksen järjestäjä päättää suoritusajasta koulutuksen alussa. Suoritusaika määräytyy opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien perusteella, ja sitä voidaan muuttaa koulutuksen aikana.

Koulutuksen osat

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus muodostuu seuraavista valinnaisista koulutuksen osista:

- Jatkosuunnittelutaidot 0–6 osp
- Opiskelu ja oppiminen 0–30 osp
- Itsenäinen elämä ja osallisuus 0–40 osp
- Yhteiskunta ja työelämä 0–30 osp
- Muut valinnaiset koulutuksen osat 0–20 osp

Koulutuksen osien laajuudet on ilmoitettu vaihteluväleinä. Vaihteluvälit mahdollistavat opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden, valmiuksien ja tuen tarpeiden mukaisen koulutuksen suunnittelun.

Koulutuksen osille on määritelty keskeiset osaamistavoitteet, jotka ohjaavat opetuksen suunnittelua, toteutusta sekä opiskelijan oppimisen ja osaamisen kehittymistä. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi perustuu osaamistavoitteista johdettuihin opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin, jotka pohjautuvat opiskelijan yksilöllisiin valmiuksiin ja tarpeisiin.

Osaamispisteiden kertyminen määräytyy yksilöllisesti opiskelijalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Koulutuksen toteuttaminen

Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen toteuttamisesta koulutuksen perusteiden mukaisesti.

Koulutuksen järjestäjä voi laatia koulutuksen toteuttamista kuvaavan suunnitelman. Suunnitelmassa voidaan kuvata koulutuksen järjestämisen keskeisiä periaatteita, oppimisympäristöjä, pedagogisia ratkaisuja, opiskelijoiden ohjauksen, tuen ja osallisuuden toteuttamista sekä koulutuksen järjestäjän tarjoamia koulutuksen osia.

Lisäksi suunnitelmassa voidaan kuvata opiskelijoiden valmiuksien vahvistamisen, oppimisen, osaamisen osoittamisen ja osaamisen arvioinnin keskeisiä menettelyjä.

LUONNOS

2. Henkilökohtaistaminen

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä (531/2017, 44 §).

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma ohjaa opiskelijan koulutuksen suunnittelua, toteutusta, seurantaa ja arviointia. Siihen kirjataan opiskelijan koulutuksen tavoitteet, valitut koulutuksen osat ja niiden tavoitteellinen laajuus sekä osaamisen hankkimisen ja osoittamisen suunnitelmat. Suunnitelmassa kuvataan myös opiskelijan tarvitsema vaativa erityinen tuki, opetus, ohjaus ja muut tukitoimet.

Koulutuksen osat ja opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet valitaan koulutuksen perusteiden mukaisesti opiskelijan valmiudet, vahvuudet ja tuen tarpeet huomioon ottaen.

Laadinta ja hyväksyminen

Koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja (531/2017, 45 §).

Opiskelijan huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla tulee olla mahdollisuus osallistua suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Tarvittaessa suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuvat myös muut opiskelijan koulutuksen, tuen tai tulevaisuuden kannalta keskeiset tahot.

Osaamisen hankkimisen ja osoittamisen suunnittelu

Osaamisen hankkiminen ja osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti koulutuksen osittain (531/2017, 48 ja 49 §). Suunnittelussa otetaan huomioon opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet sekä tarvittava tuki.

Jatkosuunnitelma

Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan sisältyy opiskelijan urasuunnitelma, joka työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa tarkoittaa koulutuksen jälkeistä jatkosuunnitelmaa (673/2017, 9 §:n 13 kohta).

Jatkosuunnitelmassa kuvataan opiskelijan koulutuksen jälkeisiä tavoitteita ja hänelle soveltuvia jatkopolkuja. Suunnitelma voi liittyä esimerkiksi työhön osallistumiseen, asumiseen, toimeentuloon, vapaa-aikaan, palveluihin, kuntoutukseen, päiväaikaiseen toimintaan tai muuhun yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Jatkosuunnitelmaa laaditaan ja päivitetään koko koulutuksen ajan yhteistyössä opiskelijan kanssa. Tarvittaessa siihen osallistuvat myös opiskelijan huoltaja tai muu laillinen edustaja sekä muut opiskelijan kannalta keskeiset yhteistyötahot.

Toteuttaminen ja seuranta

Koulutus toteutetaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Opiskelijan osallisuus, toimijuus ja mahdollisuudet vaikuttaa omaa koulutustaan koskeviin ratkaisuihin ovat keskeisiä koulutuksen toteutuksessa.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman toteutumista seurataan koko koulutuksen ajan. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa esimerkiksi silloin, kun opiskelijan tavoitteet, koulutuksen osat, osaamistavoitteet, suoritusaika, jatkosuunnitelma tai tuen tarpeet muuttuvat.

LUONNOS

3. Koulutuksen suorittaminen ja osaamisen arviointi

Koulutuksen suorittaminen

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on suoritettu, kun koulutuksen perusteiden mukaan kaikki koulutuksen muodostumiseksi vaadittavat koulutuksen osat on suoritettu hyväksytysti (531/2017, 50 §).

Palaute osaamisen kehittymisestä

Opiskelijalla on oikeus saada palautetta osaamisensa kehittymisestä koulutuksen aikana. Opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioivat ja siitä antavat palautetta opetuksesta vastaavat opettajat ja muut opiskelijan opetukseen, ohjaukseen ja tukeen osallistuvat koulutuksen järjestäjän edustajat (531/2017, 51 §).

Palautetta annetaan opiskelijalle hänelle soveltuvalla, saavutettavalla ja ymmärrettävällä tavalla. Opiskelija osallistuu oman osaamisensa tarkasteluun omien valmiuksiensa mukaisesti.

Osaamisen osoittaminen

Koulutuksen osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen osoitetaan muulla tavoin kuin näytössä (531/2017, 52 §). Opiskelija osoittaa osaamistaan hänelle soveltuvilla ja saavutettavilla tavoilla erilaisissa käytännön tilanteissa ja oppimisympäristöissä. Osaamisen osoittamisen tavoissa otetaan huomioon opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet, valmiudet ja tarvittava tuki.

Osaamisen arviointi

Koulutuksessa voidaan poiketa arvioinnin yleisistä perusteista tämän koulutuksen perusteiden määräämällä tavalla. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa opiskelijalle henkilökohtaisesti valittuihin koulutuksen osien osaamistavoitteisiin.

Osaamistavoitteiden saavuttamista tarkastellaan suhteessa opiskelijan yksilölliseen osaamisen kehittymiseen. Oppimisen ja osaamisen kehittymistä arvioidaan suhteessa opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin sekä yksilöllisiin valmiuksiin. Henkilökohtaisten tavoitteiden asettamisessa ja arvioinnissa hyödynnetään opiskelijan toiminnan tasoa kuvaavia ilmaisuja, kuten avustetusti, tuetusti, ohjatusti tai itsenäisesti.

Osaaminen arvioidaan sanallisesti (673/2017, 12 §). Arvioinnissa kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut hänelle asetetut osaamistavoitteet. Arviointia käsitellään opiskelijan kanssa hänelle soveltuvalla ja ymmärrettävällä tavalla.
Opiskelija osallistuu oman osaamisensa arviointiin omien valmiuksiensa mukaisesti.

4. Oppimisen, osallisuuden ja hyvinvoinnin tuki

Erityisopetus, ohjaus ja vaativa erityinen tuki

Koulutus toteutetaan opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden, valmiuksien ja tuen tarpeiden mukaisesti erityisopetuksen, ohjauksen sekä muiden tarvittavien tukitoimien kokonaisuutena.

Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijalle annettavasta vaativasta erityisestä tuesta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti (531/2017, 67 §). Ennen päätöksen tekemistä opiskelijaa ja hänen huoltajaansa tai laillista edustajaansa tulee kuulla. Opiskelijalle tarjottavan vaativan erityisen tuen sisältö kirjataan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (531/2017, 67 §). Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjataan koulutuksen osittain opiskelijan vaativan erityisen tuen tarve, suunnitellut tukitoimet sekä mahdolliset erityisjärjestelyt.

Vaativa erityinen tuki on opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin perustuvaa suunnitelmallista, pitkäjänteistä, laaja-alaista ja monipuolista pedagogista tukea. Se toteutuu erityisopetuksena, ohjauksena sekä muuna opiskelijan tarvitsemana tukena erilaisissa oppimisympäristöissä. Tuen tavoitteena on vahvistaa opiskelijan osaamista, oppimista, hyvinvointia ja osallisuutta sekä valmiuksia mahdollisimman itsenäiseen elämään, yhteiskunnassa toimimiseen ja hänelle soveltuvaan työhön. Vaativa erityinen tuki voi sisältää esimerkiksi oppimista ja kommunikaatiota tukevia ratkaisuja, yksilöllistä ohjausta, oppimisen tukitoimia sekä oppimisympäristöihin liittyviä järjestelyjä opiskelijan tarpeiden mukaisesti.

Opiskelija osallistuu itseään koskevien asioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon omien valmiuksiensa mukaisesti. Hänen näkemyksensä, tavoitteensa ja yksilölliset tarpeensa otetaan huomioon opetuksen, ohjauksen ja tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Erityisopetuksen, ohjauksen ja vaativan erityisen tuen toteuttamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan sekä opiskelijan kannalta keskeisten toimijoiden kanssa. Yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan myös hyvinvointialueen, sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntoutuspalvelujen, vammaispalvelujen sekä muiden opiskelijan tarvitsemien palvelujen kanssa. Yhteistyön tavoitteena on tukea opiskelijan oppimista, hyvinvointia, osallisuutta ja koulutuksen aikana asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä siirtymistä koulutuksen jälkeisiin jatkopolkuihin.

Opiskeluhuolto

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhuoltona. Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä (1287/2013, 4 §). Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon kuuluvat opiskeluhuoltopalvelut sekä monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto (1287/2013, 5 §).

5. Koulutuksen osat

5.1. Laaja-alainen osaaminen

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus tukee kokonaisvaltaisesti opiskelijan valmiuksia, osaamista, osallisuutta ja toimijuutta sekä hyvinvointia. Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen ja asenteiden sekä toimintakyvyn kokonaisuutta, joka on perusta koko koulutukselle.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laaja-alaisella osaamisella edistetään opiskelijan osallisuutta huomioimalla hänen yksilölliset vahvuutensa ja tuen tarpeensa, mahdollistamalla aito osallistuminen omia asioita koskevaan päätöksentekoon ja yhteisön toimintaan sekä tukemalla opiskelijan omaa toimijuutta. Osallisuutta ja toimijuutta edistetään myös kehittämällä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä esteettömiksi ja saavutettaviksi opiskelijan tarpeiden pohjalta.

Koulutuksen laaja-alainen osaaminen sisältyy kaikkien koulutuksen osien tavoitteisiin, sisältöihin ja toteutukseen. Tavoitteena on varmistaa, että opiskelija kehittää laaja-alaisen osaamisen osa-alueita riippumatta siitä, minkä koulutuksen osien osaamista opiskelija hankkii.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen laaja-alainen osaaminen koostuu seuraavista osa-alueista: vuorovaikutusosaaminen, hyvinvointiosaaminen ja yhteiskuntaosaaminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus tukee ja vahvistaa opiskelijan vuorovaikutustaitoja. Opiskelijalla on oikeus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi. Vuorovaikutuksen tukeminen vahvistaa opiskelijan osallisuutta ja toimijuutta.

Tavoitteena on, että opiskelija viestii, toimii ja kommunikoi vuorovaikutustilanteissa mahdollisimman oma-aloitteisesti ja itsenäisesti itselleen soveltuvia kommunikointimenetelmiä käyttäen.

Hyvinvointiosaaminen

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus tukee ja vahvistaa opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia. Opiskelijalla on oikeus terveelliseen, turvalliseen ja esteettömään opiskeluympäristöön sekä pedagogiseen ja sosiaaliseen tukeen.

Tavoitteena on, että opiskelija tunnistaa omaan hyvinvointiinsa vaikuttavia tekijöitä sekä toimii omassa elämässään hyvinvointia, turvallisuutta ja kestävää elämäntapaa edistävällä tavalla toimintaedellytystensä mukaisesti.

Yhteiskuntaosaaminen

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus tukee ja vahvistaa opiskelijan osallisuutta ja toimijuutta omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa. Opiskelijalla on oikeus mahdollisimman itsenäiseen elämään ja tarvittaessa tuettuun päätöksentekoon.

Tavoitteena on, että opiskelija toimii yhteiskunnan jäsenenä, osallistuu oman lähiyhteisönsä toimintaan toimintaedellytystensä mukaisesti sekä käyttää omien valmiuksiensa mukaisesti digitaalisia palveluja, välineitä ja ympäristöjä turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

5.2. Jatkosuunnittelutaidot (0–6 osp)

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opiskelija osallistuu omien edellytystensä mukaisesti henkilökohtaisen jatkosuunnitelmansa laatimiseen. Jatkosuunnitelma on osa opiskelijan henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa (HOKS) ja sen laatiminen on prosessi, joka jatkuu koko koulutuksen ajan. Jatkosuunnitelma kuvaa opiskelijan yksilöllisiä tavoitteita, valmiuksia, vahvuuksia ja tuen tarpeita. Suunnittelun avulla varmistetaan opiskelijan tavoitteiden mukainen jatkopolku koulutuksen jälkeen.

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- osallistuu jatkosuunnitelmansa laatimiseen
- ilmaisee itselleen ominaisella tavalla omaan elämäänsä ja tulevaisuuteensa liittyviä toiveita
- osallistuu omaa elämäänsä koskevien valintojen suunnitteluun
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja tuen tarpeitaan
- osallistuu oman osaamisensa ja tuen tarpeidensa kuvaamiseen
- käyttää tarvitsemiaan tukipalveluja
- tunnistaa omaan elämäntilanteeseensa soveltuvia jatkopolkuvaihtoehtoja
- asettaa omaan elämään ja tulevaisuuteen liittyviä tavoitteita

5.3. Opiskelu ja oppiminen (0–30 osp)

Koulutuksen osan tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa taitoja, jotka tukevat valmiuksia opiskeluun ja oppimiseen sekä osaamisen soveltamiseen omassa elämässään. Opiskelija tutustuu työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen, sen sisältöihin ja toimintatapoihin.

Opiskelutaidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- asettaa henkilökohtaiset tavoitteet opiskelulleen
- tunnistaa oppimisensa vahvuudet, kehittämistarpeet ja tuen tarpeen
- käyttää itselleen soveltuvia tapoja oppia ja työskennellä
- soveltaa oppimaansa päivittäisissä tilanteissa

Viestintä- ja vuorovaikutustaidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- käyttää itselleen sopivia viestintäkeinoja, kuten puhetta, tukiviittomia, kuvia tai muita kommunikointivälineitä
- toimii arjen tai työelämän viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa
- ilmaisee omia mielipiteitään ja näkemyksiään
- kehittää kielellisiä taitoja
- kehittää kommunikointivalmiuksiaan kohti osallistavaa vuorovaikutusta

Tieto- ja viestintätekniikan taidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- tutustuu opiskelussa käytettäviin digitaalisiin välineisiin ja sovelluksiin
- hyödyntää itselleen soveltuvia digitaalisia välineitä, ohjelmia ja palveluja
- käyttää digitaalisia ympäristöjä turvallisesti ja vastuullisesti sekä suojaa omat henkilötietonsa
- tunnistaa luotettavan ja epäluotettavan tiedon eroja

LUONNOS

Matemaattiset taidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- käyttää peruslaskutaitoja arjen, itsenäisen elämän ja työelämän erilaisissa tilanteissa, kuten rahan käytössä, mittaamisessa ja määrien hahmottamisessa
- käyttää laskemisen apuvälineitä
- hahmottaa aikaa ja ajankulua
- tunnistaa aikaan liittyviä käsitteitä, kuten kellonajat, vuorokaudenajat, viikonpäivät, kuukaudet ja vuodenajat
- käyttää esineiden ja materiaalien ominaisuuksien hahmottamiseen lajittelua, luokittelua ja vertailua

Ympäristötaidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- tutustuu ympäristövastuulliseen toimintaan, esimerkiksi kierrätykseen, lajitteluun ja ruokahävikin vähentämiseen
- tutustuu lähiympäristöön, rakennettuun ympäristöön ja luontoon
- toimii kestävän kehityksen ja ympäristövastuullisuuden periaatteiden mukaisesti omassa arjessaan
- viettää aikaa luonnossa ja tunnistaa sen myönteisiä vaikutuksia omaan hyvinvointiinsa

Luova ilmaisu ja kulttuuritaidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- hankkii taiteellisia kokemuksia ja elämyksiä taiteen tekijänä ja vastaanottajana
- kokeilee itselleen soveltuvia luovan ilmaisun keinoja, kuten kuvataidetta, tanssia, draamaa, musiikkia, sanataidetta tai käsityötä
- ilmaisee itseään taiteellisen työskentelyn keinoin
- osallistuu paikalliseen kulttuuritoimintaan
- käyttää kulttuuripalveluja hyvinvointinsa tukena

LUONNOS

5.4. Itsenäinen elämä ja osallisuus (0–40 osp)

Koulutuksen osan tavoitteena on vahvistaa opiskelijan itsenäisen elämän perustaitoja, hyvinvointiosaamista ja osallisuutta.

Opiskelija omaksuu taitoja, jotka tukevat itsenäisten päätösten ja valintojen tekemistä, päivittäistä toimintaa ja yhteisöissä toimimista.

Sosiaaliset taidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja onnistumisiaan
- tunnistaa omia voimavarojaan ja tuen tarpeitaan
- tunnistaa tunteitaan sosiaalisissa tilanteissa
- toimii tilanteeseen soveltuvalla tavalla
- toimii vuorovaikutteisesti erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa
- osallistuu omien yhteisöjensä toimintaan

Päivittäiset taidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- pitää huolta henkilökohtaisesta hygieniastaan ja pukeutumisestaan
- pitää huolta päivittäisistä ruokailuista ja ruokailuun liittyvistä käytännön toimista omien valmiuksiensa mukaisesti
- huolehtii kodin siivouksesta, vaatehuollosta, viihtyisyydestä ja turvallisuudesta
- hyödyntää erilaisia apu- ja liikennevälineitä osana päivittäistä toimintaansa
- toimii turvallisesti arjessa
- toimii turvallisesti poikkeavissa tilanteissa
- käyttää taloudellisia taitoja erilaisissa käytännön tilanteissa
- pitää yllä vuorokausirytmiä ja noudattaa aikatauluja
- tekee omaa elämää koskevia päätöksiä ja valintoja

Hyvinvointitaidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- tunnistaa terveellisiä ruokavalintoja
- tunnistaa hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä
- toimii mielen hyvinvointia ja omaa jaksamista edistävällä tavalla
- toimii terveellisiä elämäntapoja edistävällä tavalla
- valitsee hyvinvointia tukevia aktiviteetteja esimerkiksi liikunnan, kulttuurin, taiteen tai sosiaalisen toiminnan parista
- tunnistaa seksuaalisuuteen vaikuttavia tekijöitä
- toimii omia sekä muiden rajoja kunnioittaen

Liikunta- ja sensomotoriset taidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- hankkii itselleen sopivilla liikuntamuodoilla elämyksiä ja myönteisiä onnistumisen kokemuksia
- kertoo liikunnan vaikutuksista omaan hyvinvointiin
- osallistuu fyysistä toimintakykyä ylläpitävään ja edistävään toimintaan
- tunnistaa aistiärsykkeiden vaikutuksia omaan toimintaansa
- hyödyntää painonsiirtoa, kehonhallintaa ja kehon eri osien voimankäyttöä tarkoituksenmukaisesti toiminnassaan
- käyttää karkea- ja hienomotorisia taitoja päivittäisissä toiminnoissaan
- toimii ergonomisesti tarkoituksenmukaisilla tavoilla

LUONNOS

5.5. Yhteiskunta ja työelämä (0–30 osp)

Koulutuksen osan tavoitteena on vahvistaa opiskelijan yhteiskunta- ja työelämäosallisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija oppii vaikuttamaan omaan elämäänsä.

Opiskelija vahvistaa taitoja, jotka tukevat valmiuksia yhdenvertaiseen toimimiseen lähi- ja työyhteisössä.

Yhteiskuntataidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- tutustuu omiin oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa
- tutustuu yhteiskunnan toimintaan
- käyttää yhteiskunnan palveluja sekä digitaalisia välineitä ja palveluja turvallisesti
- osallistuu lähiyhteisöjensä toimintaan ja palveluihin
- osallistuu itseään koskevaan päätöksentekoon
- toimii monimuotoisuutta, tasa-arvoa, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta edistävällä tavalla lähiyhteisössään
- tutustuu eri kulttuureihin ja kansainvälisyyteen

Työelämätaidot

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- toimii ryhmän tai työyhteisön jäsenenä
- toimii vastuullisesti työtehtävissä
- toimii toimintaohjeiden ja sääntöjen mukaisesti
- tunnistaa työturvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä
- tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan työ- ja osallisuustaidoissa

LUONNOS

Työelämään valmentautuminen

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- tutustuu erilaisiin töihin ja tehtäviin
- hankkii käytännön kokemuksia erilaisissa toiminta- ja työympäristöissä
- tunnistaa oman tapansa osallistua ja toimia erilaisissa toiminta- ja työympäristöissä
- noudattaa työ- tai toimintapaikan aikatauluja ja työjärjestystä
- käyttää käytännön tehtävissä tarvittavia menetelmiä ja työskentelytapoja
- osallistuu oman osaamisensa ja edistymisensä arviointiin

Osallisuustaidot yhteiskunnassa

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- osallistuu omaa elämäänsä koskevaan yhteistyöhön viranomaisten ja muiden verkostojen kanssa
- käyttää tarpeidensa mukaisia työn tekemiseen ja työelämään osallistumiseen liittyviä tukitoimia ja -palveluja
- tutustuu erilaisiin asumispalveluvaihtoehtoihin
- tutustuu jatkuvan oppimisen mahdollisuuksiin

5.6. Muut valinnaiset koulutuksen osat (0–20 osp)

Opiskelija voi sisällyttää koulutukseensa muita valinnaisia koulutuksen osia. Valinnaiset koulutuksen osat tukevat opiskelijan yksilöllisiä tavoitteita ja jatkosuunnitelmaa sekä vahvistavat hänen osaamistaan, hyvinvointiaan, toimijuuttaan ja osallisuuttaan.

Koulutuksen järjestäjä nimeää valinnaiset koulutuksen osat, määrittelee niille laajuuden osaamispisteinä sekä vahvistaa niiden osaamistavoitteet ja arviointiperusteet.

Valinnaisten koulutuksen osien sisällöt ovat koulutuksen järjestäjän suunnittelemia ja toteuttamia. Ne voivat liittyä esimerkiksi opiskelijan jatkosuunnitelmaan, työhön osallistumiseen, itsenäiseen elämään, osallisuuteen, hyvinvointiin tai muihin opiskelijan yksilöllisiä tavoitteita tukeviin sisältöihin.

Lähteet

ePerusteet. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet 2018. Viitattu 22.11.2026.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 7 §, 11 §, 14 §, 16 §, 44 §, 45 §, 48 §, 49 §, 50 §, 51 §, 52 §, 65 §, 67 §.

Opetushallitus, Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus. Viitattu 22.11.2026.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 4 §, 5 §.

Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 4 §.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017, 5 §, 9 §:n 13 kohta, 12 §.

LUONNOS